

blog George Lawson

10 juni 2011

George Lawson over de brief van Zijlstra: Radicaal, rechtlijnig en onverbiddeijk

Radicaal, rechtlijnig en onverbiddeijk; dat zijn de woorden die je invallen na lezing van de voorstellen van Staatssecretaris Zijlstra over de bezuinigingen in de podiumkunsten.

Geen behoedzame kaasschaaf en gelijkmatige verdeling van de lasten over sectoren en instellingen zoals de Raad voor Cultuur adviseerde; maar dramatisch scherpe keuzes en een rigoureuze verkleining van de culturele basisinfrastructuur van ons land. De brief is neutraal van toon, glashelder en ondubbelzinnig. Zijlstra heeft er duidelijk voor gekozen het niet mooier te maken dan het is. Maar die helderheid legt eens te meer bloot hoe absurd groot en ongefundeerd de cultuurbezuinigingen eigenlijk zijn. En hoe overweldigend de schade. Alsof er een enorme bosbrand door de cultuur heen raast dat alles dat op zijn pad komt vernietigt.

Boemerang; BIS podiumkunsten bezuiniging 37%

De verwachting was dat de niet onterechte maar wel riskante strategie van de Raad voor Cultuur om anders dan het regeerakkoord voorschreef wel op de musea te bezuinigen als een boemerang op de rest van de cultuur zou terugkomen en extra schade aan zou richten in de podiumkunsten en de beeldende kunst. Dat is dan ook gebeurd met onvoorstelbare gevolgen. Zo worden in de podiumkunsten zowel beide sectorinstituten als alle productiehuizen en postacademische instellingen in hun geheel opgeheven. Ook worden de door de Raad geadviseerde normbedragen bij de helft van de acht stedelijke theatergezelschappen naar beneden bijgesteld en verdwijnt alsnog een van de twee regionale opera-instellingen. Daar staat tegenover dat de Staatssecretaris een miljoen meer uittrekt voor een beperkter (-4) aantal grotere orkesten en hij internationaal vermaarde topinstellingen in de podiumkunsten zoals De Nederlandse Opera, Het Nationale Ballet en het Nederlands Dans Theater alsnog ontziet. Bovenop de eerdere algemene Zijlstra korting van 5% levert de podiumkunsten in de BIS nog eens gemiddeld 32% in. Dat is 6% meer dan in het Raadsadvies. Koplopers zijn naast de sectorinstituten (100%), de theatersector die wordt gehalveerd (min 51%), de festivals (min 36%) en de dans (min 34%). De opera zit met min 19% ruim onder het gemiddelde en de muziek met min 30% slechts een klein beetje.

Fonds Podiumkunsten bezuiniging 30%

Ook het Fonds Podiumkunsten komt niet zonder extra schade uit de strijd. In de boekhouding van de Raad stond nog 54 miljoen voor het Fonds genoteerd. In de plannen van Zijlstra is daar nog maar 45,8 miljoen van over (een onbenoemd deel daarvan is bestemd voor de financiering van de internationale taken van de op te heffen sectorinstituten). Daar moet wel eerlijk bij worden gezegd dat ruim 11 van die eerder geadviseerde 54 miljoen toch al niet vrij beschikbaar waren voor de gezelschappen en ensembles maar bestemd voor een potpourri van geormerkte nieuwe taken en instellingen waaronder de voorlopige onderbrenging van de twee regionale operakernen. Een rommelig en politiek kwetsbaar pakket dat in onze ogen een grote kans liep snel te sneuvelen; hetgeen dan ook gebeurd is.

Als we deze 11 miljoen die de Raad geormerkt had, buiten beschouwing laten dan zien we dat de Raad gemiddeld 26% op het gehele Fondsbudget bezuinigde. Een gemiddelde dat niet veel afwijkt van de 24% die Zijlstra nu voor de Fondsgesubsidieerde podiumkunsten in petto heeft. Voor de goede orde: dit alles wel bovenop de eerdere algemene Zijlstra korting van 5% zodat de werkelijke korting bijna 30% bedraagt.

Fonds Podiumkunsten extra subsidiedruk 24 miljoen

In het Raadadvies steeg de druk op het Fonds al explosief. Door het schrappen van alle productiehuizen en postacademische instellingen raakt nu de volle breedte van het kleinschalige en middelgrote podiumkunstenaanbod in Nederland op het Fonds aangewezen. Van de gearriveerde topensembles tot de brede pluriformiteit van genres en specialisaties. Van de ontwikkeling van de cultuurdragers van de toekomst tot aan de R&D die de podiumkunsten moet behoeden voor stagnatie en zelfgenoegzaamheid. Wij schatten dat vanuit de BIS ongeveer 24 miljoen extra subsidiedruk op het Fonds afkomt. Het wordt een heidens karwei om met 30% minder budget over het lot van zoveel makers en instellingen te beslissen.

Projectenbudgetten ontzien; meerjarige fondsbudgetten 1/3 minder

Gelet op deze enorme extra belasting en veelheid van taken kan het niet anders dan dat de Staatssecretaris het Fonds de ruimte laat de middelen flexibeler, doelgerichter en doelmatiger in te zetten. Daarop hebben we ook bij de Staatssecretaris aangedrongen. Dat betekent in de eerste plaats dat we proberen de projectenbudgetten te ontzien ten laste van de budgetten voor meerjarige subsidies. Daarop wordt gemiddeld eenderde bezuinigd. In de tweede plaats door ook een nieuwe regeling te maken voor meerjarige subsidies waarin d.m.v. normbudgetten en matching met andere overheden meer instellingen en makers met minder geld dan voorheen in de lucht kunnen worden gehouden. En in de derde plaats door het Fonds zonder beperkende aanwijzingen vrij te laten om onverminderd scherp te kiezen langs heldere voor iedereen geldende criteria.

Tweejarige subsidies

Mede ter onderscheiding van de BIS is door de Staatssecretaris buiten de BIS gekozen voor een stelsel van

tweejarige i.p.v. vierjarige subsidies. Dat zal door de gezelschappen en ensembles in eerste instantie ongetwijfeld als een forse achteruitgang worden gezien. Ook in gemeentelijke kringen zijn er bezorgde geluiden gehoord dat dit de co-financiering bemoeilijkt die de Staatssecretaris zelf wil bevorderen. Gelukkig laat de Staatssecretaris voldoende ruimte voor een systeem waarin subsidies na de eerste twee jaar met nog eens twee jaar kunnen worden verlengd zonder dat daar een geheel nieuwe subsidieronde met integrale afweging aan vooraf hoeft te gaan. Dat zou ook gekkenwerk zijn. Wij denken in staat te zijn een nieuw stelsel te ontwerpen dat de gewenste continuïteit verschaft zonder dat daarvoor vierjarige subsidiebeschikkingen noodzakelijk zijn.

Fusie Fonds Podiumkunsten en Fonds Cultuurparticipatie

Zijlstra wil ook dat het Fonds Podiumkunsten en het Fonds Cultuurparticipatie fuseren. Daar zitten we geen van beiden op te wachten. We zijn koud drie jaar uit elkaar en de afzonderlijke ontwikkeling die beide fondsen sindsdien hebben doorgemaakt wordt in het algemeen als een groot succes gezien. We zien dan ook niet welk doel deze fusie dient. Maar met zoveel instellingen die dreigen te verdwijnen hebben we even geen behoefte om over onszelf te zeuren. We zien het wel op ons afkomen.

Bezuinigingen gewoon te groot

De Raad voor Cultuur heeft laten weten dat de schade in de cultuur minder groot zal zijn wanneer het Raadsadvies wordt gevolgd. Maar de schade is in beide scenario's gewoon onmogelijk groot. We strijden al genoeg met elkaar over de invulling. Alsof we de bezuinigingen zelf inmiddels normaal zijn gaan vinden. Maar dat zijn ze niet. Ze zijn gewoon te groot. Ze zijn zonder precedent in welke overheidssector dan ook en dat zal tot ver in de toekomst van het Nederlands openbaar bestuur zo blijven.

http://www.fondspodiumkunsten.nl/actueel/blog/item/george_lawson_over_de_brief_van_zijlstra___radicaal_rechtljnig_en_onverbiddelijk_/45/